

Ergenlerin Karşılıklı Konuşmalarında Toplumsal Cinsiyet Kuruluşu

Mercan Atakan¹, Göklem Tekdemir Yurtdaş²

Construction of Gender in Adolescents' Dyadic Conversations

Öz

Bu çalışmada ergenlik dönemindeki kadın ve erkeklerin, toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargılarının tartışıldığı konuşma kayıtlarında belirlenen, etkileşimsel stratejiler ve dilsel araçlar konuşma analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yaşları 11-14 arasında değişen hemcins (10 kadın-kadın ve 10 erkek-erkek) ve karşıt cins (10 kadın-erkek) gruplarındaki katılımcılar, üzerlerinde toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargıları sorgulayan ifadelerin yer aldığı 6 kart üzerinde konuşmuşlardır. Konuşmalarda tespit edilen söz kesme girişimlerinde tarafların, kullandıkları stratejilerin toplumsal cinsiyetin etkileşimde sergilenmesiyle ilgili literatürü desteklediği görülmüştür. Kadın-kadın ve erkek-erkek grupları karşılıklı konuşmalarda, toplumsal cinsiyete ilişkin problemleri müzakere ederken söz kesme oranları/frekansları birbirine yakın çıkmıştır. Kadın-erkek gruplarında söz kesme girişimlerini yapan taraf, baskın olarak erkek olmuştur. Bu sonuçlar sözel etkileşimde, toplumsal cinsiyet kuruluşu bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet, Söz Kesme, Konuşma Analizi.

Abstract

In this study, interactional strategies and tools utilized in recordings of adolescents' conversations about gender stereotypes were analyzed by using conversation analysis. The participants divided into same-gender (10 woman-woman and 10 man-man) and mixed-gender dyads (10 woman-man) with an age range of 11-14, were asked to talk about 6 picture cards each with a question regarding a gender stereotype. Analysis of recorded conversations revealed that interruptions were used by all gender groups however differently in accordance with the previous studies about performance of gender in talk. The frequency of verbal interruptions were similar in same-gender dyads. In mixed-gender dyads, however, interruptions were done mostly by men. The implications of these results will be discussed in terms of literature on gender construction in verbal interactions.

Keywords: Sex, Gender, Interruption, Conversation Analysis.

¹ Sorumlu Yazar / Corresponding Author, İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü Doktor Adayı, E-Posta / E-Mail: mercan.atakan@istanbul.edu.tr

² Sorumlu Yazar / Corresponding Author, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-Posta / E-Mail: tekdemir@istanbul.edu.tr

Giriş

Çocuklar kendi dünyalarında, sürekli devam eden ilerde yetişkin olmalarına kolaylık sağlayacak gündelik uygulamalara girmekte ve bu uygulamalar içinde kendi kültürlerini oluşturmaktadırlar. Çocuklar gündelik konuşmalarında ve akran grubu içerisinde sosyal ilişkilerinin ve kültürlerinin devam etmesini istemekte bunu sağlayacak sosyal düzenliliği de konuşmalarda göstermektedirler. Etkileşim-içindeki-konuşma (talk-in-interaction), tüm toplumlarda toplumun idare edildiği, kültürün aktarıldığı, aktarılan kültürde yer alan katılımcıların kimliklerinin tasdiklendiği esas kaynaktır (Heritage, 2010). İnsanlar konuşmalar esnasında konuştukları dili kullanma biçimlerini yani söylemlerin içerdiği normları, rol tanımlarını öğrenir ve bunları, kullanırken sürekli yeni baştan üretirler (Tekdemir, Atakan, Tezerisir 2011) Bu anlamda konuşma eylemi çocukların müzakere ettikleri meselelere nasıl taraf olduklarını gösterirken diğer taraftan konuşurken toplumsal cinsiyetlerini (rollerini) nasıl sergilediklerini seyretmemizi de sağlar. Dolayısıyla çocukların akranları ile karşılıklı konuşmalarda ortaya koydukları rol tanımlarından biri toplumsal cinsiyet olmaktadır. Bu çalışmanın amacı da çocukların toplumsal cinsiyete ilişkin tanımlarını ve açıklamalarını konuşma içindeki eylemlerle nasıl sergilediklerini tespit etmektir.

Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet (sex) bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen, demografik bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet terimi ise kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamdır. Cinsiyet kadın ve erkek olarak iki kategoridir. Bebek doğduğunda bebeğe kimliği, sahip olduğu cinsiyet organlarına bakılarak ya kadın cinsiyet grubu ya da erkek cinsiyet grubuna ait olacak şekilde atanır (Dökmen, 2010). Cinsiyet kavramı kişinin sahip olduğu ve gelişen biyolojik donanımları ile ilgili bilgileri yani bedensel özellikleri ve farklılıkları açıklar. Toplumsal cinsiyet ise kültür içinde erkek- kadın kategori koleksiyonuna atfedilen kültürle ilişkili rolleri ve beklentileri açıklar. Genel olarak toplumsal cinsiyet (gender), kadın ve erkekler için toplumsal olarak oluşturulmuş roller, öğrenilmiş davranış ve beklentilere işaret etmek için kullanılan kavramdır (Ecevit, 2003). Toplumsal cinsiyet kadın ve erkeği “kadınsı, erkeksi” özellikler ve davranışlar atfederek kategorize eder (Dökmen, 2010). Kadına kadınsı özellikler olarak duygusal, hassas olma gibi özellikler atfedilirken, erkeklere de; güçlü olma, sert görünme gibi özellikler atfedilmektedir. Kültürle ilişkili olan toplumsal cinsiyet kategorilerinin sözel etkileşimlerdeki rolünü incelemenin yollarından biri karşılıklı konuşmalara bakmaktır.

Karşılıklı Konuşmalarda Toplumsal Cinsiyet Kuruluşu

Toplumsal cinsiyet rolleri, eşitliği ve ayrımı konusunda literatürde yapılan araştırma sayısı çok olmakla birlikte karşılıklı konuşmalarda toplumsal cinsiyetin sergilenmesini inceleyen araştırma sayısının fazla olmadığı görülmektedir. Buna ek olarak; ergenlik dönemindeki çocukların sözel etkileşimlerde toplumsal cinsiyeti sergileme biçimlerini inceleyen araştırma sayısı da oldukça kısıtlıdır. Dil kullanımı odaklı araştırmalarda, konuşmalardaki cinsiyet farklılıklarını ortaya koymak amacı güdülerek dilin gramatik yapısına bakılmakta ve dilin kullanımı yani konuşma tarzlarındaki farklılıklar bu literatürde daha fazla inceleme konusu yapılmaktadır.

Coates,(1994)'in beyaz orta sınıf katılımcılarla yaptığı çalışmalar kadınlar arası etkileşimin birçok modelinde erkek konuşmacıların rekabetçi bir konuşma şekliyle sosyalize olurken kadınların oldukça iş birliğine dayalı bir konuşma şekliyle sosyalleştiklerini ortaya koymuştur. Coates'in çalışma sonuçlarına benzer sonuçlar Maltz ve Borker (1982)'in yaptığı çalışmalarda da görülmektedir. Maltz ve Borker (1982) çalışma bulgularından yola çıkarak kadın ve erkeklerin yaşantılarındaki cinsiyet ayrılığının, sadece kendi dünyalarında odaklandıkları aktiviteler üzerine konuşurken değil alternatif konuşma tarzlarında da farklılaştıklarını ifade etmektedir. Buna göre kızların konuşmalarının erkeklerin rekabetçi konuşmalarıyla zıtlaştığı görülmektedir (Maltz ve Borker 1982). Kızlar ilişkisel yakınlığa değer vermeyi öğrenmekte, ilişkiyi tehdit edici tarzda eleştiri yapmaktan kaçınmaktadırlar.

Maltz ve Borker'ın (1982) argümanları Mulac ve arkadaşlarının (2001) 'erkeklerin' konuşmalarının ilişkisel olarak, *doğrudan, az, öz ve etkili* olduğunu, buna karşılık kadınların tarzlarının ise *dolaylı, ayrıntılı ve afektif* olduğu bulgusunu da güncellemiştir. Bir diğer araştırma olan Barnes ve Vangelisti (1995) kadınların konuşmalarındaki yumuşatmanın (mitigation), kadınların 'bağlılık, karşıtlık ve ötekileri koruma kaygılarıyla çabalamaları amacıyla yapıldığını tartışırlar. Buna benzer şekilde Tannen'a göre de (1998) kadınlar kendilerini erkeklerden daha dolaylı ifade etmekte, tartışmalarda fikir birliğine ulaşmayı tercih etmektedirler, çünkü bu durum "kadınların iktidarlarını gözler önüne sermemeyi" göstermemeyi tercih ettikleri bir dayanışma gösterisine olanak vermektedir.

Bu araştırmalarla kişilerin konuşmalarda sergiledikleri dil kullanma biçimleri, kişilerin toplumsal cinsiyeti nasıl inşa ettiklerini ve sosyal inşanın, üretim tekrar üretim şeklinde kültürel ve sosyal bir düzen içinde devam ettiğini ve edeceğini göstermektedir. Kültür içerisinde gerçekleşen bu kullanımlar cinsiyetçi rollerin de inşa edildiği bir bağlamı gözler önüne sermektedir.

Literatürde yapılan çalışmalar genel olarak cinsiyete göre "dildeki farklılıkları" ortaya koymak amacıyla yapılırken bu çalışmada özellikle dilin yüz yüze

etkileşimlerdeki icra edici yönüne vurgu yapılmıştır. Çocukların bir konuda karşılıklı konuşurken, yaptıkları etkileşimsel hamleler ve stratejilerle toplumsal cinsiyet tanımlarını sergilemelerinin incelenmesine bakılmıştır. Bu yönü ile bu çalışma, toplumsal cinsiyet ve dil kullanımını ilişkisini sosyolinguistik bir yaklaşımla incelemiştir.

Yöntem:

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ait görselin ve ifadelerin yazılı olduğu kartlar hakkındaki konuşmaları kaydedilmiştir. Katılımcı konuşmalarının yazıya dökümü yapılmış olup, konuşma analizi yöntemine göre incelenmiştir. Konuşmalarda sıra alış uzunlukları, söz kesme girişimleri ve hedefleri tespit edilmiştir. Söz kesme girişimi, konuşma hakkı bir konuşmacıya aitken ve bu konuşmacı konuşmaya devam ederken bir başkasının sıra-alma girişiminde bulunmasıdır. Söz kesme eylemleri, sıra alış tamamlanmadığı durumlarda yapılan eylemlerdir. Etkileşimsel hedefi, konuşmacıların argüman kurmalarına yönelik söz kesme girişiminde bulunan konuşmacının, karşıt argüman sunma isteğidir.(Tekdemir, G., Atakan, M., 2013)

Katılımcılar:

Çalışmada kayıt uzunlukları yaklaşık 5 ile 20 dk arasında değişen, 10 kadın-kadın, 10 erkek-erkek ve 10 kadın-erkek grubuna ait toplam 30 konuşma kaydı incelenmiştir.

Katılımcılardan 13 konuşmacı çiftini oluşturanların yaşları 13 yaş iken, 9 konuşmacı çiftini oluşturanlar 12 yaşında, diğer 8 konuşmacı çifti 14 yaşındadır. Katılımcıların tercihinde cinsiyet ve yaş dışında bir nitelik gözetilmemiş olup, sınıf arkadaşı olan katılımcılar ile sınıf arkadaşı olmayan katılımcıların olduğu gruplar kurgulanacak şekilde bir organizasyon yapılmamıştır. Gruplar daha spontane oluşturulmuştur.

Kayıtları Toplama Araçları:

Konuşma kayıtları, araştırmacının dijital ses kayıt cihazı kullanılarak toplanmıştır.

İşlem:

Çalışmada kullanılan kartlar, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi tarafından “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Projesi”(2012) kapsamında çocuklara toplumsal cinsiyet ayrımcılığı konusunda farkındalık kazandırmak amacıyla tasarlanmış olan 10 yaş ve üzeri çocukların oynayabileceği “Neden Olmasın” adlı eğitici oyunun içinde yer almaktadır. Bu çalışmada bu kartların görsel sunumu ve kartın alt kısmında yer alan “toplumsal cinsiyete ilişkin

ayrımcılık ifadeleri” çocukların sözel etkileşimde bulunması için kullanılmış olup kartların bu özellikleri araştırma için işlevsellik özelliği taşımaktadır. Bu amaçla kartların içinden, çocukların yaşamlarını doğrudan ilgilendiren o yaş dönemi için daha popüler konuların yansıtıldığı kartlar çocukların tartışması için bir sosyal psikolog, bir gelişim psikoloğu, gelişim psikolojisi alanında tez döneminde bulunan iki doktora öğrencisi tarafından seçilmiştir. Eleme aşamasında önce tüm kartlar bağımsız olarak tartışılmış ve sonrasında üzerinde fikir birliğine varılan kartlara odaklanılmıştır. Psikologlar ve öğrenciler bu kartlar hakkındaki fikirlerini belirtmiştir. Yapılan tartışma ve ortaya sürülen fikirlerin sonucunda çocukların tartışması için toplam altı kart uygun bulunmuştur. Çocuklar arasındaki konuşmalar, yarı yapılandırılmış şekilde yürütülmüştür. Bu ses kayıtları bir ilköğretim devlet okulunda rehberlik servisi odasında ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. 30 çift katılımcının 6 saatlik ses verileri, yazıya dökülmüş olup konuşma analizinde kullanılan Jefferson (1985) kodlamasına göre düzenlenmiştir.

Konuşmaların kaydı sırasında araştırmacı da bulunmuş ve konuşmalara dâhil olmamakla birlikte çocukların kartlarla ilgili konuşmaları için teşvik edici bir rolü olmuştur. Araştırmacı konuşmanın en başında, “bu kartlardan istediğinizi sırayla seçerek tartışmanızı istiyorum ve birbirinizi o kartlarda yazılı konu hakkında ikna etmenizi istiyorum” yönergesini kullanmıştır.

Bulgular:

Sonuçlara genel olarak bakıldığında, katılımcıların üzerinde en çok konuştukları kartlar, “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?” ve “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu?” başlıklarını içeren kartlar olmuştur. Yanı sıra bu kartlar tartışma bağlamındaki söz kesme girişimlerinin en fazla yapıldığı kartlardır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet meselesinde katılımcı grupların en fazla odaklandıkları konular , romantik ilişkilerde ve aile yaşamında cinsiyetlere düşen roller olmuştur. Katılımcıların sıra-alış uzunluğu ve sıklığının yoğun biçimde bu konularda artmış olması, ergenlerin özellikle toplumsal cinsiyet rol dağılımına ilişkin normatif beklentileri mesele edindiğine işaret etmektedir.

Grupları ayrı ayrı ele alırsak (Bkz.Tablo 1); kadın- kadın konuşmacıların söz kesme girişimlerini en çok “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki” ifadeli kartta gerçekleştirmiştir. Erkek- erkek konuşmacılar ise “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu?”, konusunu üzerinde daha yoğun tartışmıştır. Kadın- erkek konuşmacı gruplarında; kadın konuşmacılar ; “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?”, konulu kartları tartışırken, erkek konuşmacılar ise; “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu” konulu kartları tartışırken en fazla söz kesme girişimlerini gerçekleştirmişlerdir. Bu

sonuçlardan da görüldüğü gibi, kadın ve erkek ergenlerin odaklandıkları meseleler karşılarındaki kişi karşıt cinsten olduğunda da değişmemiştir.

Tablo 1. Tartışma Bağlamında Söz Kesme Girişimlerinin En Fazla Olduğu Kartlar

Tartışma Bağlamında Söz Kesme Girişimlerinin En Fazla Olduğu Kartlar		
Kadın- Kadın		Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?
Erkek- Erkek		Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu?
K a d ı n - Erkek	Kadın	Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?
	Erkek	Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu?

Söz kesme girişimlerine yönelik analizin genel sonuçlarına bakıldığında; farklı eylemsel hedefler (argüman-karşı argüman, soru sorma, onaylama, geri bildirim verme) gözetilerek yapılan söz kesme girişimlerinin en çok yaşandığı konuşmalar kadın-erkek konuşmaları olmuştur. Bu konuşmalarda toplam 70 söz kesme girişi olmuştur (Bkz. Tablo 2). Bunlardan 45'i erkekler, 25'i kadınlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Kadın-kadın ve erkek-erkek katılımcı konuşmalarındaki söz kesme girişimlerinin frekanslarına bakıldığında, kadın- kadın konuşmacılarda 27, erkek- erkek konuşmacılarda 22 söz kesme girişimi yaşanmıştır.

Tablo 2. Söz kesme girişimlerinin, kadın-kadın, erkek- erkek ve kadın erkek etkileşimlerine göre dağılımı

	Kadın- Kadın	Erkek- Erkek	Kadın-Erkek
Söz kesmeler	27	22	70

Kadın - Kadın ve Erkek - Erkek Katılımcıların Söz Kesme Girişimleri

Hemcins gruplarında kadınlar en çok “kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki” konulu kartı konuşmuşlar ve tartışma bağlamındaki söz kesme girişimleri en çok bu konularda görülmüştür. Bu bulgu, yaş dönemindeki kadınlar için evlilik teklifi gibi romantik ilişki konularının anlamlı ve ilgi çekici olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Kadın- kadın katılımcı konuşmalarında söz kesme girişimlerinin eylemsel hedeflerinin farklılaştığı görülmüştür. 10 çift kadın grup konuşmasının 8'inde 27 defa söz kesme girişimi olmuştur. Bu söz kesme girişimlerinin yüzde %59'unda eylemsel hedef onaylama, diğer konuşmacıya geri bildirim vermek olmuştur. Bu oran kadınların konuşmalarında işbirlikçi bir tarzı tercih ettiklerini göstermektedir.

Kadın kadın konuşmacılar toplumsal cinsiyet meselesini müzakere ederlerken yaptıkları söz kesme girişimlerinin %33'nü argüman- karşıt argüman eylem çiftlerinde göstermişlerdir. Kadın konuşmacıların evlilik teklifi konusunda sıralı tasarımlarına bakıldığında, sözcü içeriğinin “kadın” cinsiyet rollerini, ısrarlı bir şekilde kelimeleri tekrar ederek ve intonasyonu (tonlama, vurgu) yükselterek konuşmuşlardır. Kadınlar “evlilik teklifini erkekler edebilir” veya “erkekler teklif edemez” şeklinde savunmaktadırlar. Kadın konuşmacılar evlilik teklif etmenin normatif kadın rolüne uymadığını belirten konuşmalar yapmışlardır. Birbirlerinin görüşüne karşı çıkmak ve kendi düşüncesini savunmak üzere birbirlerinin sözlerini kesme teşebbüsünde bulunmuşlardır.

Kadın konuşmacıların toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına ilişkin soruların yer aldığı kartlar hakkındaki konuşmalarında “söz kesme” lerin çoğunlukla açıklama- onaylama, geri bildirim sunma amaçlı yapıldığı görülmüştür. Bu eylem dizileri, kadınların konuşmalarında işbirlikçi bir tarzı tercih ettiklerini göstermektedir. Kadınların uyumu sağlayan bir dili, uyumlu nitelikteki sözceleri tercih ettikleri görülmüştür. Kadınlar onaylama, geri bildirim verme gibi sözel eylemlerle bu uyum dilini sürdürürler.

Alıntı.1: M29

127. K2: = *ayrı değil işte aynı şeyi*
 128. *devam etmiyo aynı mesela giymede de*
 129. *bunda niye devam etsin?*
 130. K1: *ya:: herkes istediğini eskiden*
 131. *giyinebiliyodu ama burda yani*
 132. *>evlenme teklifini her zaman erkekler*
 133. *yapıyodu kızlar hiç bi zaman yani<*
 134. *yapmı [yod*
 135. K2: *[neden yapmasın=*
 136. K1: *= o da arada sıradadır yani hiç*
 137. *görmedim rastlamadım öyle bir şeye=*
 138. K2: *=ama neden yapamasın ki*
 139. *niye ayıp olsun.*
 140. K1: *hayır ayıp değil komiğine gider yani insanın (.) ayıp mayıp değil yani*

Yukarıdaki konuşma alıntısında kadın konuşmacılar, “kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki” ifadesinin olduğu kart ve kartın görseli hakkında konuşmuşlardır. 129.satırda K1’e soru sorarak büyük olasılıkla K2, K1’i kendi argümanını düşünmeye ve haklılığına yönelik bir açıklama yapmaya teşvik etmek istemiştir. K1’de 130. satırda sadece K2’nin örneğini onaylayıp

kendi argümanını savunmuş ve normatif bilgiyi, “*evlenme teklifini her zaman erkekler yapıyordu*”, yine argüman olarak sunmuştur. 130., 131., 132. 133., 134. satırlarda K1’in sıra alışına devam ederken kelimeleri hızlı bir şekilde telaffuz etmesi argümanını daha “sert” bir şekilde savunduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir. K2, 134. satırda K1 sıra alışını intonasyonel yani bitirme işareti veren tonlama olmadan, eylemsel ve gramatik açılardan tamamlamadan, karşı çıkma amaçlı soru sorarak sözünü kesmektedir. K2’nin karşı çıkma amaçlı söz kestiğinin göstergeleri, 138.satırda “ama” kelimesinin kullanımı ve “niye ayıp olsun” şeklindeki normatifliği sorgulayan bir açıklamada bulunmasıdır. K1 140.satırda K2 nin açıklamasına destek veren onaylayan bir açıklamada bulunmuştur. Bu açıklama K1’in, K2’nin açıklamalarına yönelik daha yumuşatılmış bir açıklama yaptığı şeklinde yorumlanabilir.

Erkeklerden oluşan tartışma gruplarında en çok “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu” konulu kart hakkında konuşulmuştur. Erkeklerin söz kesme girişimlerini en fazla bu kartı konuşurken yaptıkları görülmüştür. Erkeklerin bu mesele üzerine yoğunlaşması ve karşılıklı anlam kuruluşunda söz kesmelerle daha aktif konum alışlar sergilemeleri, aile ve çocuk bağlamında erkeğe yüklenen görevlerin erkek konuşmacıların nezdinde kabul etme ve etmeme boyutunda tartışıldığına işaret etmektedir. Erkekler için kartlar arasındaki en önemli mesele, aile kurumu içinde toplumsal cinsiyete bağlı olarak yapılan kurumsal rol içeriklerinin ve sorumlulukların tartışılması olmuştur.

10 çift erkek- erkek grup konuşmasında, 10 konuşma verisinin 8 tanesinde erkek- konuşmacıların 22 defa söz kesme girişimleri olmuştur. Erkek konuşmacıların söz kesme girişimlerinin içeriğine bakıldığında; erkeklerin, kadın-kadın konuşma gruplarında olduğu gibi diğer erkek konuşmacının sözünü en çok onaylamak, desteklemek amacıyla kestiği gözlenmiştir. Erkeklerin söz kesme girişimlerinin %64’ü, konuşmacının diğer konuşmacının argümanını desteklemek amacıyla olmuştur. Bu içeriği takip eden diğer %37 söz kesme girişimi ise karşıt argüman sunma amaçlıdır. Erkek konuşmacıların söz kesme girişimlerinin eylemsel hedeflerinin sayısal oranları ve içeriği kadın- kadın konuşmacıların söz kesme girişimlerine benzer çıkmıştır. Erkekler de kadınlar gibi, uzlaşmacı bir tartışma tarzı benimsemektedir.

Alıntı.2: M16

91. *E2 :evet çocuk bakmak sadece*
92. *kadınların sorumluluğumu mu burda*
93. *kadın ı hem yemekle ilgileniyor hem*
94. *çocuğuna yetiyor hım (.)eşi burda*
95. *gazete okuyor kendi ama keyfiyle*
96. *ilgileniyor burda kadın sadece yemek*

97. *yapıyor erkekte çocuğu ile ilgileniyor*
 98. *bence bu resim doğru yani(.) bu resim ,*
 99. *E1: bence de doğru.: erkek*
 100. *ilgileniyor çocukla ama genelde*
 101. *erkekler işte oldukları için kadınlara*
 102. *kalıyor bu [ş()*
 103. *E2: [şey kadının tek çocuğu değil*
 104. *ki yani erkek*
 105. *E1:yani erkeklerin işe gittikleri*
 106. *için erkekler işte döndüklerinde*
 107. *erkeklerin daha fazla*
 108. *sorumluluk alması lazım sonuçta*
 109. *kadınlar ağır bir iş yapıyorlar*
 110. *E2: evet*

Yukarıdaki konuşma alıntısında erkek konuşmacılar “çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu?” ifadesinin olduğu kart hakkında konuşmuşlardır. E2 sıra alışında kartta resmedilen çocuk bakımıyla ilgili rol paylaşımını “*eşi burda gazete okuyor kendi ama keyfiyle ilgileniyor*” biçiminde belirtmiş ve ailedeki normatif sorumluluk dağılımını sorgulamıştır. E1 kendi sıra-alışında E2’nin açıklamalarını onaylasa da sonrasında 102. satırda “*ama genelde erkekler işte oldukları için kadınlara kalıyor bu*” biçiminde bir gerekçe sunmuştur. E2, “*şey kadının tek çocuğu değil*” diyerek anne ve babanın sorumluluklarını daha eşitlikçi bir yaklaşımla sunmuş ve gerekçeye karşı çıkmıştır. E1 de buna karşı, kendi söylediğini biraz yumuşatarak ve eşitlikçi ifadeyi de kadınların evdeki rol paylaşımı konusundaki dezavantajlı konumlarını destekleyerek, “*erkeklerin daha fazla sorumluluk alması lazım sonuçta kadınlar ağır bir iş yapıyorlar*” diyerek ileri sürmüştür. Bu örnekten de görüldüğü gibi anne ve baba rollerinin gerektirdiği sorumluluklar erkek gruplarında uzlaşmacı bir yaklaşımla tartışılmıştır ve söz kesme eylemleri ortak bir zemine ulaşma çabasına hizmet etmiştir.

Kadın Erkek Katılımcıların Söz Kesme Girişimleri

Kadın- erkek konuşmacı gruplarında en çok konuşulan kartlar “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?”, “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu” şeklinde tespit edilmiştir. Kart konularına göre, konuşmacıların sıra alış boyutları yani konuşma uzunlukları kadın ve erkek konuşmacılar arasında farklılık göstermiştir. Kadınlar, “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?” konulu kartta, erkekler “Çocuk bakmak sadece kadınların sorumluluğu mu” konulu kartta daha uzun süre konuşmuşlardır. Konuşmacılar cinsiyet mesele-

sini, karşı cinsle bir arada olduklarında da romantik ilişkideki olası konular ve aile kurumu içindeki rol ve sorumluluk dağılımları üzerinden müzakere etmeyi tercih etmişlerdir. Söz kesme girişimleri ise kadınlar en fazla evlenme teklifi konulu kartı tartışırken, erkekler ise en fazla çocuk bakma sorumluluğu konularını tartışırken görülmüştür.

Kadın-erkek grup konuşmalarında, toplam 7 konuşmada 70 defa söz kesme girişimi gözlenmiştir. Bu söz kesmelerin %64'ü erkekler tarafından, %36'sı kadınlar tarafından gerçekleşmiştir.

Erkekler tarafından gerçekleştirilen söz kesme girişimlerinin eylemsel hedeflerine bakıldığında; kadınların sözcelerine yönelik karşıt argüman sunma amacının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Söz kesme girişimlerinin %54'ü bu amaçla yapılmıştır. Erkeklerin diğer söz kesme girişimlerinin içeriğine bakıldığında; diğer konuşmacının sözcelerini desteklemek, sözceler üzerine yorum yapmak ve diğerinin sözcelerini tamamlamak gibi hedefler gözetildiği görülmüştür.

Bu analiz kadın-erkek tartışma gruplarında toplumsal cinsiyet ayrımcılığını müzakere ederken erkeklerin "erkeksi" role uygun bir tartışma tarzı benimsediği görülmüştür. Erkekler tartışma sırasında konuşma hakkını ele geçirmek (itiraz amaçlı söz kesme girişimlerinde olduğu gibi) ve konuşmada daha aktif ve baskın bir rol üstlenmek gibi (yorum yapma amaçlı söz kesme girişimleri) bir eğilim göstermiştir.

Alıntı.3 : M4

128. E: *hangisi (h) bu olsun () evet*
 129. *erkeğim renkli giyinemez miyim*
 130. K: *giyinemezsin*
 131. E: *giyinememç*
 132. K: *evet giyi[nemezsin*
 133. E: [*niye*
 134. K: *giyinemezsin çünkü yani (.) her*
 135. *erkeklerde yani erkeklere şey daha çok*
 136. *resmiyet yakışır hani mesela bir*
 137. *okuldasin mese[la*
 138. E: [*kadınlar resmiyet*
 139. *giyiyor ama*
 140. K: *ama kadınlar u işe giderken*
 141. *fa lan beyaz gri giyiniyorlar siyah*
 142. *giyiniyorlar ç=*
 143. E: *=erkeklerde siyah gri beyaz*
 144. *giyiniyor*

Yukarıdaki konuşma alıntısında kadın ve erkek konuşmacı “erkeğim diye renkli giyinemez miyim?” konulu kartı ve kartın görselini konuşmaktadırlar. Kadın konuşmacı ifadesindeki soruya yönelik 130. satırda doğrudan olumsuz yanıt vermiş ve “giyinemezsin” diyerek karttaki ifadeye karşıt bir duruş sergilemiştir. Erkek konuşmacı 131.satırda “*giyinememç*”diyerek sözceyi soru tonlaması ile tekrarlamıştır. Bu vurgulama, söylenenle ilgili daha fazla açıklama yapılması gerektiğini göstermektedir. 132.satırda kadın konuşmacının bir açıklama yapmayacağını öngörerek, erkek konuşmacı soru sorarak söz kesme girişimini gerçekleştirmiştir. Kadın konuşmacı “*yani erkeklere şey daha çok resmiyet yakışır*” biçiminde karşı argümanlar getirirse de erkek konuşmacı, giyim tarzının cinsiyete bağlı olarak tanımlanması gerektiği argümanına karşı argüman üretmeye devam etmiştir.

Alıntı.4: M7

89. *K: tamam ne kadar az tartıştık (0.3)*
 90. *erkek dur erkekler denizde kadınlar*
 91. *yemek hazırlamak derdinde bu işte*
 92. *adalet nerde (0.8) erkekler hep yüzüyor*
 93. *kadınlar piknik şeylerini hazırlıyorlar*
 94. *ya yemekle memekleri evde de geçerli*
 95. *bu ah babam yatsın televizyona*
 96. *ayaklarını uzatsın annem mutfakta ()*
 97. *°o da var °.*
 98. *E: erkekler daha çok çalıştığı için*
 99. *kadınlar [ça*
 100. *K: [yo:: kadınlarda çalışıyor*
 101. *°niye haksızlık yapıyorsun*
 102. *E: erkekler bu işlere daha yatkın*
 103. *olmadığı için kadınlar daha yatkın* 104. *olduğu için kadınlar yapıyor*

Yukarıdaki konuşma alıntısında kadın ve erkek konuşmacı “erkekler denizde kadınlar yemek hazırlamak derdinde bu işte adalet nerede” konulu kartın görseli hakkında konuşmaktadırlar. Kadın (K) konuşmacı, “*erkekler hep yüzüyor kadınlar piknik şeylerini hazırlıyorlar ya yemekle memekleri evde de geçerli bu ah babam yatsın televizyona ayaklarını uzatsın annem mutfakta*”, diyerek erkek ve kadın arasındaki rol paylaşımına ilişkin eşitsizliğe vurgu yapmıştır. Kadın konuşmacı, anne ve babanın aile içindeki kişisel haklarının eşitsiz bir biçimde dağıldığını, baba yatıp ayaklarını uzatırken, annenin mutfakta olması karşıtlığını sunarak eleştirmiştir. Erkek konuşmacı, eleştirilen bu rol dağılımını, “*erkekler daha çok çalıştığı için*” (98 ve 99.satırlar) ve “*erkekler bu işlere daha*

yatkın olmadığı için kadınlar daha yatkın olduğu için kadınlar yapıyor” gibi sözcelerle gerekçelendirmiştir. Bunlara yanıt olarak kadın konuşmacı, karşıt argüman sunma amacıyla erkek konuşmacının sözünü kesmiştir.

Kadınlar tarafından gerçekleştirilen söz kesme girişimlerinin eylemsel hedeflerine bakıldığında; erkeklerin sözcelerine yönelik karşıt argüman sunma amacının çoğunlukta olduğu görülmektedir. Söz kesme girişimlerinin %54’ü bu amaçla yapılmıştır.

Kadınların doğal gündelik konuşmalardaki daha işbirlikçi ve destekleyici konuşmalarının, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının sorgulanması bağlamında ve konuştukları kişi erkek olduğunda farklılaştığı görülmektedir. Erkeklerin söz hakkını ele geçirme ve tartışmada aktif konum alma hedefi taşıyan söz kesme girişimlerinin oranının fazla olması, erkeklerin söz kesmede kadınlara göre her konuda daha baskın ve belirleyici bir rol oynamak istedikleri biçiminde yorumlanabilir.

Tartışma:

Bu çalışmada, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının etkileşimsel olarak nasıl ele alındığı ve söz kesme gibi yapısal hamlelerin farklı cinsiyet gruplarında nasıl gerçekleştiği ele alınmıştır.

Buna göre hemcins konuşmacı gruplarında söz kesme girişimlerinin öncelikli olarak onaylama ve geri bildirim verme amaçlı yapıldığı tespit edilmiştir. Hemcins gruplarında bu söz kesme girişimlerinin sıklığı birbirine yakındır. Dolayısıyla, konuşmalara aynı cinsiyet kategorisinden kişiler dâhil olduğunda, cinsiyet bir kimlik ve kendini tanımlama biçimi olarak kullanılmamıştır. Konuşmalara katılımın planlanması ve karşıdakine göre ayarlanmasında bireysel kimlik ve bireysel tutumlar ön planda olmuştur. Hemcins gruplarında konuşmacıların yaptıkları söz kesmelerin oranlarında bir farklılık görülmemesi bu olguyu ortaya koymaktadır. Ancak konuşmalarda bireylerin cinsiyetleri farklılaştığında, toplumsal cinsiyet bir kimlik seçeneği olarak belirginleşmiş (Demirtaş, 2003 akt Yurtdaş 2011) ve toplumsal cinsiyet rolleri, konuşmaya katılımında erkeksi ve kadınsı olanın ortaya konmasına sebep olmuştur.

Kadın erkek konuşmacı gruplarında; erkeklerin söz kesme girişimlerinin oranları kadınlardan daha fazladır. Bu girişimlerin öncelikli eylemsel hedefi; karşıt argüman sunma amacı olmuştur. Aynı şekilde kadın erkek konuşmacı gruplarında kadın konuşmacıların söz kesme girişimlerinin eylemsel hedefi de; karşıt argüman sunma olmuştur. Bu bulgular, Zimmerman ve West’in (1975) çalışmasında söz kesme girişimlerinin çoğunluğunun erkekler tarafından gerçekleştiği bulgusuyla bu anlamda örtüşmektedir. Erkekler sıra paylaşımının kontrolünü söz kesme ile sağlamışlar ve böylece baskınlık kurma eğilimi sergilemişlerdir. Kadınların da söz kesme girişimlerinin olması, kadınların da baskınlık kurma eğilimine itiraz etmekte olduklarına işaret etmiştir.

Konuşmacıların içinde buldukları ergenlik dönemi; otorite veya baskınlık kurma girişimlerine itiraz etme ve karşı gelme eylemlerinin yoğun yaşandığı bir dönemdir (Erikson, 1964). Bu bağlamda kadın kimliğindeki konuşmacılar, diğer konuşmacı erkek olduğunda, söz hakkını ele geçirmek için sıralarını beklemeden eyleme geçerek ve itirazlarını sunarak erkek baskınlığını doğrudan kabul etmediklerini de göstermiştir.

Bu çalışma için söz kesmelerin hangi konuşmacılar tarafından yapıldığı kadar hangi bağlamda yapıldığı da önemlidir. Söz kesme girişimleri, evlilik teklifini kimin yapabileceği ve çocuk bakımının kimin sorumluluğunda olduğu gibi meselelerin tartışılması sırasında daha sık yaşanmıştır. Etkileşimsel olarak, karşıt argüman sunma isteği tartışma bağlamını yaratmakla birlikte, konuşmacıların bireysel duruşunu yani özne pozisyonu alışını da sergileyeceği bir eylem dizisidir. Çünkü karşıt argüman sunma, karşıdaki konuşmacının argümanına yönelik bir açıklama sunma isteği doğurabilir. Konuşmacılar o bağlamda karşıt argümanının temellerini sağduyusal bilgiden almış olsalar dahi “kendi fikirleriymiş” gibi bireysel duruşlarını, yani özne pozisyonu alışlarını sergilerler. Kadın-kadın konuşmacılarda karşılıklı argüman sunma eylem dizilerinin en çok gerçekleştiği konu; “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki?” olmuştur.

Bu yaş grubundaki çocuklar için “romantik ilişkiler” bireyselliklerini ifade ettikleri ve yetişkinlikten uzaklaştıkları bir alan olabilmektedir. Bu dönemdeki çocukların duygusal özerklik istekleri yoğun olmaktadır (Erikson, 1968). Bu anlamda bu konu, akran kültürü içinde önemli bir mesele olmaktadır. Kadın konuşmacıların evlilik teklifi konusunda sundukları argümanların içeriğinde çoğunlukla konuşmacıların farklı iki söylem içinden konuştukları tespit edilmiştir. Bunlardan biri; “kadınlar evlenme teklifi edemez” şeklindeki alışlagelen, geleneksel ve toplumsal cinsiyet meselesinin kalıplaşmış yargılarını içeren söylem ile “kadınlar evlenme teklifi edebilir”i savunan “kadın erkek eşitliği” söylemi olmuştur.

Erkek- erkek konuşmacıların söz kesme girişimleri ise en fazla “Çocuk bakım sadece kadınların sorumluluğu mu?” ifadesinin yer aldığı kart tartışılırken gözlenmiştir. Bu söz kesme girişimlerinde de eylemsel olarak hedeflenen karşılıklı argüman sunmaktır. Erkek konuşmacıların bir kısmı “çocuk bakımı” ile ilgili konuda “*erkeğin dışarıda çalışması gerektiği*” vurgusu yaparak erkeklerin toplumsal hayattaki rollerine dair kalıpyargılar içinden konuşmuşlardır. Erkek konuşmacıların diğer bir kısmı da çocuk bakımının kimin sorumluluğunda olduğunu tartışırken kadın erkek eşitliği söylemi içinden (“*şey kadının tek çocuğu değil ki yani*”) konuşmuşlardır.

Kadın- erkek konuşmalarında argüman- karşıt argüman bitişiklik çiftlerinin oluştuğu söz kesme girişimlerinin en çok yaşandığı ve söz kesme girişimlerinin kadın konuşmacılar tarafından en çok yapıldığı konu “evlilik teklifi”

konusuyken, erkek konuşmacıların söz kesme girişimlerinin en çok yaşandığı konu “çocuk bakımı” konusu olduğu görülmüştür.

Kadın-erkek konuşma gruplarında kadınlar tarafından söz kesme girişimlerinin olduğu, ve karşı argümanın sunulduğu konuyla kadın- kadın konuşmalarındaki konunun aynı olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde kadın-erkek konuşmacılardan erkekler tarafından söz kesme girişimlerinin olduğu konular ile erkek-erkek konuşmalarında söz kesmelerin yoğun yaşandığı konular benzerlik göstermektedir. Kadın ve erkeklerin karşılarındaki konuşmacının cinsiyet kimliği değişse de argüman sunarken tartıştıkları ve söz kesmelerin sık yaşandığı konuların değişmediği görülmüştür.

Kadın kimliğindeki kişiler için evlenme teklifi kartı en çok tartışılan kart olup karşılarındaki katılımcıların cinsiyet kimliği değişmiş olsa da kadınlar, buldukları konuşmacı gruplarında en çok “romantik ilişki” konulu kartı tartışmışlardır. Bu bağlamda kadınlar için romantik ilişkide kadın erkek rollerinin neler olduğunun yani kimin neyi yapabileceği ve yapması gerektiğinin normlarının belirlenmesinin daha merkezi bir mesele olduğu görülmektedir.

Romantik ilişkiler akran kültürü içinde ergenlik döneminde önemli ve ilgi çekicidir. Romantik ilişkiler, ergenlerin hayatının merkezinde yer almaktadır ve konuşmalarının önemli kısmını bu konular oluşturmaktadır (Daddis ve Randolph, 2010 akt Gulden 2011).

Erkekler için tartışılacak mesele aile içindeki çocuğa karşı sorumlulukların anne ve baba rolüne göre tanımlanması olmuştur. Erkekler için kadınlarda olduğu gibi önemseydiği mesele kişiler arası bir ilişkilerle ilgili değildir. Erkekler için mesele, daha makro düzeyde aile gibi bir kurumsal yapı içinde ve toplumsal cinsiyetin kurumsal rol içerikleri bağlamında yeniden üretiliştir.

Çocuk bakımı konusunda, argüman-karşı argüman dizilerinde, toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına uygun rol tanımları yapıldığı gibi kadın-erkek eşitliği söylemine dayanan anne-baba rol tanımları da dile getirilmiştir. Bu iki söylemin de etkili olması, çocukların akran kültürlerini yetişkin yaşamına hem biraz bağlı hem de ondan ayrı ve özel şekilde üretme çabalarının sözel etkileşimlerine yansımaları şeklinde yorumlanabilir (Corsaro, 1990). Çünkü geleneksel söylem yetişkin kültürlerini yansıtırken, eşitlik söylemi onlar için alternatif ve farklı olan bir söylemdir.

En yoğun tartışılan kartların, “Kadınlar neden evlenme teklifi edemesin ki”, “El ele dolaşmakta ne var ki” olmasının, konuşmacıların buldukları gelişimsel dönemle ve buna bağlı akran kültürünün ürettiği tartışma gündemi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ergenlerin gündeminde romantik ilişkiler, romantik ilişkilerdeki rol tanımları ve romantik ilişkilere ilişkin kabul edilebilir davranış kalıpları önemli yer tutmaktadır.

Çocuk konuşmacıların bu konuları tartışma bağlamı sırasında seçtikleri sıra-

alma tarzları, toplumsal cinsiyet kimliklerini inşa edişlerini sergilemektedir. Kadın-erkek gruplarında erkeklerin kadınlara kıyasla daha rekabetçi ve argümantatif bir tartışma tarzını tercih etmesi, kadın ve erkeğin nasıl davranması gerektiğine dair sağduyusal kimlik bilgisinin eyleme dökülüşünü göstermektedir. Kadın-kadın ve erkek-erkek konuşma gruplarında ise bu kimlik karşıtlığı söz konusu olmamış ve daha işbirliğine dayanan kısa sıra alışlarla uzlaşmaya varılan konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Kadın-kadın, erkek-erkek konuşmalarında daha yumuşak geçişlerin olduğu, söz kesme ve ihlallerin olmadığı düzenli bir konuşma düzeni gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada, toplumsal cinsiyet kalıpyargılarının sorgulanması sırasında konuşulan taraf, karşıt cins olduğunda sosyal kimlik atıfları devreye girmiş ve konuşmalarda baskınlık ve rekabetçilik sergilenmiştir. Turner (1975)'in dediği gibi sosyal çevredeki diğer gruplar, bireyin kendi grubunun konumunu değerlendirmesi için bir kaynaktır. Tartışma biçimindeki sözel etkileşim çerçevesi içinde yapılan sosyal karşılaştırmanın zemini kadınlık ve erkeklik grup rolleri olmuştur. Ergenler için kadınlık ve erkeklik rollerinin müzakare edileceği durum karşıt cinsle birlikte olduğunda gerçekleşmektedir. Tartışmaların genelinde müzakere edilecek kadınlık meselesi romantik ilişkilerdeki normatif davranışın ne olduğu iken, erkeklik meselesi aile içindeki normatif davranışın ne olduğudur. Bu farklılık, toplumsal cinsiyetin söylemsel olarak erkek ve kadınlar için farklı kaynaklardan beslendiğini göstermektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda, söz kesme dışındaki stratejilerin de incelenmesi (soru-cevap, onarım gibi) ve söylemsel kaynakların daha derinlemesine ele alınması, kadınlık ve erkeklik rollerinin inşası ve icrasının daha geniş düzlemde yorumlanabilmesini sağlayacaktır.

Kaynakça:

- Atakan, M. (2013). Sözel Etkileşimlerde Toplumsal Cinsiyet Kuruluşu ve Akran Kültürü, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Barnes, M.K. and Vangelisti, A.L. (1995). 'Speaking in a Double-Voice: Role-Making as Influence in Preschoolers' Fantasy Play Situations', *Research on Language and Social Interaction* 28: 351-89.
- Corsaro, W.A., Eder, D.: 1990. Children's peer cultures, *Annual Review of Sociology*, 16, s.197-220.
- Dökmen, Z.Y. (2010). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Ecevit, y. (2003). "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir?", İstanbul, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Sayı: 2.
- Erikson, E.H. (1964). *Childhood And Society*. New York: W.W.Norton.
- Erikson, E.: 1968 *Identity: Youth and Crisis*, New York: Norton
- Jefferson, G. (1985). "An Exercise in the Transcription and Analysis of Laughter", *Handbook of Discourse Analysis, Volume 3 - Discourse and Dialogue*, (Ed. T.A. Van Dijk),

- London, Academic Press,
- Gülden, Ç. (2011). Ergenlerin Romantik İlişkilerini Başlatma, Sürdürme ve Bitirme Nedenlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Heritage, J., Clayman, S. (2010). Talk in Action: Interactions, Identities, and Institutions, Wiley- Blackwell, Oxford, UK.
- Maltz, D.N. and Borker, R.A. (1982). ‘A Cultural Approach to Male–Female Miscommunication’, in J.J. Gumperz (ed.) *Communication, Language and Social Identity*, pp. 196–216. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mulac, a., Bradac, J.J., Gilbbon, P. (2001). “Empirical Support for the Gender as Culture Hypothesis”: An Intercultural Analysis of Male/Female Language Differences’, *Human Communication Research*, 27(1), s.121–52.
- Tannen, D. (1998) “Talk in the Intimate Relationship: His and Hers”, *Language and Gender: A Reader* (ed. J. Coates), Oxford, Blackwell, 435- 445.
- Tannen, D. (2008). *Hiç Anlamıyorsun Kadın Erkek Konuşmaları*, İstanbul, Varlık Yayınları.
- Turner, J. C. (1975). “Social comparison and social identity: Some prospects for intergroup behaviour.” *European Journal of Social Psychology*, 5, 5-34.
- Yurtdaş, G., Atakan, M., Tezerişir, A. (2011). “Sözel etkileşimlerde cinsiyet ile söz kesme ve çakışma arasındaki ilişki”, *Psikoloji Çalışmaları*, İstanbul Üniversitesi, 31, sf. 105-117.
- Zimmerman, W., West, C. (1975). “Sex Roles, Interruptions, and Silences in Conversation”, *Language and Sex: Difference and Dominance*. (Eds. B.Thorne. and N. Henley), Newbury House.

Ek 1. Analizlerde Kullanılan Kodlama Kriterleri ve Bu Kriterleri İfade Eden Semboller

- . sıra-alışın sonunda sesin tamamen düşmesi
- , sıra-alışın sonunda sesin düşmeden düz bir tonda olması
- ¿ sıra-alışın sonunda sesin hafif yükselmesi
- ? sıra-alışın sonunda sesin tamamen yükselmesi
- = farklı ya da aynı kişinin sıra-alışını aralıksız başlatması/sürdürmesi
- (.) anlık durma
- (0.3) ölçülebilen durma süreleri (Zaman Birimi: Saniyenin onda biri) ses yüksekliğinde birden artış
- .hh nefes alma
- hh nefes verme
- keli(h)me (h) gülme
- () anlaşılmayan konuşma
- kelime:: (:) kelimenin telaffuzu sırasında uzatılan ses
- kelime altı çizilen kelimeler konuşma içinde daha sesli ve vurgulu söylenenler
- KELİME konuşma içinde daha da fazla yüksek sesle ve vurguyla söylenenler
- °kelime° konuşma içinde daha alçak sesle söylenenler
- >kelime< bu kelimeler, diğerlerine kıyasla daha hızlı söylenenleri ifade eder
- <kelime> bu kelimeler, diğerlerine kıyasla daha yavaş söylenenleri ifade eder

